

УДК: 336.717.1

<https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2021.1.30>

Ю.М. БЕЗДІТКО

Херсонський національний технічний університет

О.М. ПОСАДНЕВА

Херсонський національний технічний університет

ОЦІНОЧНІ ПОКАЗНИКИ СТАНУ РОЗВИТКУ КЛІЄНТСЬКОЇ БАЗИ РИНКУ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ ПЛАТЕЖУ В УКРАЇНІ

В результаті стрімкого розвитку ІТ – технологій, розпочався новий етап розвитку ринку фінансових послуг, який характеризується надзвичайно високою динамікою фінансових потоків. В Україні невід’ємною складовою стратегії розвитку банківських та інших кредитно-фінансових установ стала розробка і впровадження високотехнологічних фінансових інструментів та продуктів з метою динамічного розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг і забезпечення управління фінансовими потоками у системах електронного бізнесу, і в першу чергу ринку електронних платіжних засобів.

Висока динаміка розвитку ринку платіжних карток пов’язана з тим, що починаючи із 2000 року популярність електронних платіжних засобів в Україні стрімко зростала завдяки зручності та ефективності їх використання споживачами, і тісного зв’язку із розвитком відповідної інфраструктури.

Однак починаючи із 2015 року, у зв’язку із захопленням Російською федерацією Криму та Донбасу, а також із початком реформування банківської системи України, кількість банків - учасників платіжних систем, зменшилась, в першу чергу завдяки втраті територій, та скороченню кількості банків, відповідно зменшилась і кількість держателів електронних платіжних. Така ж динаміка спостерігалась і по електронних платіжних засобах в обігу.

На розвиток ринку електронних платіжних систем та їх інструментів в Україні впливала низка факторів, зокрема операції з банківськими платіжними картками, є надзвичайно вигідними для банків, оскільки, з одного боку, розширюють спектр послуг банку, що робить його більш привабливим для клієнтів, а з іншого – є потужним джерелом формування ресурсів як в іноземній, так і в національній валютах, та забезпечує інтенсифікацію діяльності банку, яка в кінцевому порядку приводить до скорочення витрат банку, в першу чергу на заробітну плату співробітників, та оренду.

Важливим фактором, який стримує розвиток електронних платежів в Україні, є високий рівень використання в економіці країни готівки під час здійснення платежів.

Ключові слова: пластикова картка, електронний платіжний засіб, банки – учасники карткових платіжних систем, операції з платіжними картками, показники ринку електронних платіжних засобів

Ю.М. БЕЗДІТКО

Херсонський національний технічний університет

О.М. ПОСАДНЕВА

Херсонський національний технічний університет

ОЦЕНОЧНЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ СОСТОЯНИЯ РАЗВИТИЯ КЛИЕНТСКОЙ БАЗЫ РЫНКА ЭЛЕКТРОННЫХ ПЛАТЕЖНЫХ СРЕДСТВ В УКРАИНЕ

В результате стремительного развития ИТ - технологий, начался новый этап развития рынка финансовых услуг, который характеризуется чрезвычайно высокой динамикой финансовых потоков. В Украине неотъемлемой составляющей стратегии развития банковских и других кредитно-финансовых учреждений стала разработка и внедрение високотехнологичных финансовых инструментов и продуктов с целью динамического развития отечественного рынка финансовых услуг и обеспечения управления финансовыми потоками в системах электронного бизнеса, и в первую очередь рынка электронных платежных средств.

Высокая динамика развития рынка платежных карточек связана с тем, что, начиная с 2000 году популярность электронных платежных средств в Украине стремительно росла благодаря удобству и эффективности их использования потребителями, и тесно связанного с развитием соответствующей инфраструктуры. Однако начиная с 2015 года, в связи с захватом Российской Федерацией Крыма и Донбасса, а также с началом реформирования банковской системы Украины, количество банков - участников платежных систем, уменьшилась, в первую очередь благодаря потере территорий и сокращению количества банков, соответственно уменьшилось и количество держателей электронных платежных. Такая же динамика наблюдалась и по электронным платежным средствам в обращении.

На развитие рынка электронных платежных систем и их инструментов в Украине влиял ряд факторов, в частности, операции с банковскими платежными карточками чрезвычайно выгодным для банков, поскольку, с одной стороны, расширяют спектр услуг банка, что делает его более привлекательным для клиентов, а с другой - является мощным источником формирования ресурсов как в иностранной, так и в национальной валюте, и обеспечивает интенсификацию деятельности банка, что в конечном итоге приводит к сокращению расходов банка, в первую очередь на заработную плату сотрудников, и аренду. Важным фактором, сдерживающим развитие электронных платежей в Украине, является высокий уровень использования в экономике страны наличных денег при осуществлении платежей.

Ключевые слова: пластиковая карта, электронный платежное средство, банки - участники карточных платежных систем, операции с платежными карточками, показатели рынка электронных платежных средств

Yu.M. BEZDITKO

Kherson National Technical University

O.M. POSADNEVA

Kherson National Technical University

EVALUATION INDICATORS OF THE STATE THE CLIENT BASE DEVELOPMENT OF THE ELECTRONIC PAYMENTS MARKET IN UKRAINE

As a result of the rapid development of IT technologies, a new stage of development of the financial services market has begun, which is characterized by extremely high dynamics of financial flows. In Ukraine, an integral part of the development strategy of banking and other credit and financial institutions was the development and implementation of high-tech financial instruments and products to dynamically develop the domestic financial services market and ensure financial flow management in e-business systems, especially electronic payment market.

The high dynamics of the payment card market is due to the fact that since 2000 the popularity of electronic payment instruments in Ukraine has grown rapidly due to the convenience and efficiency of their use by consumers, and close connection with the development of the relevant infrastructure.

However, since 2015, due to the occupation of Crimea and Donbass by the Russian Federation, as well as the beginning of the reform of the banking system of Ukraine, the number of banks participating in payment systems has decreased, primarily due to loss of territory and reduction in the number of banks and the number of electronic payment holders. The same dynamics was observed for electronic means of payment in circulation.

The development of the market of electronic payment systems and their instruments in Ukraine was influenced by a number of factors, in particular transactions with bank payment cards, are extremely profitable for banks, because, on the one hand, expand the range of bank services, making it more attractive to customers; on the other hand they are a powerful source of resources in both foreign and national currencies, and provides intensification of the bank's activities, which ultimately leads to a reduction in the bank's costs, primarily for staff salaries and rent.

An important factor hindering the development of electronic payments in Ukraine is the high level of cash use in payments in the country's economy.

Keywords: plastic card, electronic payment means, banks which are the participants of card payment systems, operations with payment cards, indicators of the electronic payment mean market

Постановка проблеми

На початку XXI сторіччя технологічним підґрунтям розвитку ринку фінансових послуг і одним із головних факторів глобалізації фінансових ринків став стрімкий розвиток інформаційних технологій, застосування яких створює умови для використання великого розмаїття високотехнологічних пристроїв та засобів передачі інформації, одним із різновидів якого є платіжні картки. В результаті стрімкого та різнобічного використання ІТ – технологій, розпочався новий етап розвитку ринку фінансових послуг, який характеризується надзвичайно високою динамікою фінансових потоків. Активний вихід на ринок високотехнологічних фінансових послуг призводить до загострення конкуренції в банківській сфері яка в свою чергу створює передумови до ще більшого зростання темпів розвитку інформаційних технологій як уже важливої складової функціонування банківських та інших фінансово-кредитних установ.

Україна, як держава із європейським вектором розвитку не може залишатись осторонь об'єктивних глобалізаційних процесів, у зв'язку з чим невід'ємною складовою стратегії розвитку банківських та інших кредитно-фінансових установ України стала розробка і впровадження високотехнологічних фінансових інструментів та продуктів з метою динамічного розвитку вітчизняного

ринку фінансових послуг і забезпечення управління фінансовими потоками у системах електронного бізнесу, і в першу чергу ринку електронних платіжних засобів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженням проблем впровадження сучасних інформаційних технологій в фінансовому секторі економіки приділялась значна увага в публікаціях як вітчизняних, так і закордонних фахівців, зокрема Антоноук В.А., Єршоміна Н. В., Кравець В.М., Олійник А. В., Плісак Т.О., Пиріг С.О., Рогащ, І.Ф., Сендзюк М. А., Страхарчук А.Я., Страхарчук В. П., Успенко В.І., Шацька В.М. та ін.

Формулювання мети дослідження

Метою даної роботи є оцінка сучасного стану клієнтської бази ринку електронних платіжних карток, та виявлення факторів впливу на його функціонування.

Викладення основного матеріалу дослідження

Серед базових елементів, які забезпечують нормальне функціонування економіки зокрема і суспільства в цілому, поряд із грошами та платіжними системами займають і платіжні інструменти, від стану розвитку яких залежать ефективність функціонування як економіки країни, так і її банківської системи. Привідне місце на ринку роздрібною торгівлі на сьогоднішній день займають платіжні картки.

В Україні формування правової бази функціонування ринку платіжних карток було започатковано у 1994 році прийняттям Закону «Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державими-членами» [2], однак реально функціонувати він розпочав у 1996 році з моменту укладання угоди про співпрацю міжнародних платіжних систем Visa International Service Association та MasterCard/Europay International з провідними Українськими банками. Основні засади функціонування ринку платіжних карток та інших електронних платіжних засобів визначаються Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001, та іншими спеціальними нормативними актами. На сьогоднішній день банківські картки залишаються ключовим елементом електронних платіжних систем, особливо роздрібною ринку, все більше витісняючи з обігу готівку.

Оскільки формування ринку роздрібних безготівкових платежів з використанням електронних платіжних засобів починався в Україні практично з нуля, то протягом останніх років цей ринок характеризувався досить високими темпами зростання обсягів наданих послуг, кількості учасників і власників електронних платіжних інструментів.

Проведемо оцінку стану розвитку ринку електронних платіжних засобів та їх держателів в Україні за період з 2010 по 2019 роки. Дані приведені в таблиці 1 показують, що кількість банків – членів карткових платіжних систем в Україні за період 2010 по 2013 роки мала незначну позитивну тенденцію до зростання із 141 банку у 2010 році до 143 банків у 2013 році, однак в наступні роки під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів кількість банків – членів почала стрімко знижуватись.

Зокрема станом на початок квітня 2019 року кількість банків – членів карткових платіжних систем складала 73 банки, тобто порівняно із 2013 роком їх кількість знизилася на 70 банків, що складало майже 49% рівня 2013 року.

Аналогічна динаміка спостерігалась і по кількості електронних платіжних засобів в обігу, та їх держателів. Зокрема у 2011 році порівняно із 2010 роком кількість держателів електронних платіжних засобів зменшилась на 4 млн. 763 тис. осіб, або на 11,9%, в той же час кількість електронних платіжних засобів в обігу зросла із 46375 тис. штук у 2010 році до 57893 тис. штук у 2012 році. При цьому кількість активних платіжних засобів зросла на 18,5%, із 29405 тис. штук у 2010 році до 34850 тис. штук у 2011 році. В результаті кількість держателів електронних платіжних засобів в розрахунку на 1 банк у 2011 році порівняно із 2010 роком зменшилась на 35 тис. осіб, що складало 87,6% рівня 2010 року, а кількість електронних платіжних засобів в обігу в розрахунку на 1 банк зросла на 24,0% або на 79 тис. штук. Відповідно і кількість електронних платіжних засобів в розрахунку на одного держателя зросли із 1,16 штук у 2010 році, до 1,65 штук у 2011 році, тобто зростання складало 124,0%.

Водночас зросла і кількість активних платіжних засобів із 29405 тис. штук у 2010 році до 34850 тис. штук у 2011 році, тобто зростання складало 18,5%. Це привело до того, що кількість активних платіжних засобів в розрахунку на 1 держателя також зросла із 0,74 одиниць у 2010 році, до 0,99 одиниць у 2011 році. Однак питома вага активних платіжних засобів у загальній їх кількості зменшилась із 63,0% у 2010 році, до 60,0% у 2011 році.

Позитивна динаміка кількості електронних платіжних засобів та їх держателів, із незначними коливаннями спостерігалась практично до початку 2015 року, коли кількість держателів електронних платіжних засобів зросла до 51649 тис. осіб, що складало 129,3% рівня 2010 року, кількість платіжних засобів в обігу складала 70551 тис. штук, що складало 152,1% рівня 2010 року. Кількість активних платіжних карток складала на початок 2015 року 33042 тис. штук, що складало 112,4% рівня 2010 року.

Така динаміка пов'язана з тим, що починаючи із 2000 року популярність електронних платіжних засобів в Україні стрімко зростала завдяки зручності та ефективності їх використання споживачами, і тісно пов'язаного із розвитком відповідної інфраструктури. Крім того, банки учасники карткових

платіжних систем ставили собі за мету першими захопити ринок електронних платіжних засобів шляхом збільшення в обігу кількості або власних електронних платіжних засобів, або засобів тих систем, еквайєрами яких були ці банки, навіть не зважаючи на збитковість їх використання. В результаті це привело до того, що на початок 2015 року тільки 47,0% електронних платіжних засобів були активними, а кількість активних електронних платіжних засобів в розрахунку на 1 держателя складала 0,64 одиниці. Тобто практично 36,0% електронних платіжних засобів які були у наявності у їх держателів в продовж року взагалі не використовувались.

Таблиця 1

Динаміка показників стану розвитку ринку електронних платіжних засобів та його клієнтської бази в Україні за 2010-2019 роки*

Дані за станом на кінець періоду:	Учасники карткових платіжних систем, шт.	Держателі електронних платіжних засобів, (тис. осіб)	Електронні платіжні засоби (в обігу), тис. шт.	Електронні платіжні засоби (активні), тис. шт.	Держателів електронних платіжних засобів на 1 банк, тис. осіб	Електронні платіжні засоби в обігу на 1 банк, тис. шт.	Електронні платіжні засоби в обігу на 1 держателя, шт.	Відношення активних до всього, п.п.	Активних карток на 1 держателя
2010 рік	141	39 942	46 375	29 405	283	329	1,16	63	0,74
2011 рік	142	35 179	57 893	34 850	248	408	1,65	60	0,99
Відх. абсол.	1	-4763	11518	5445	-35	79	0,49	-3	0,25
Відх. відн. %	0,7	-11,9	24,8	18,5	87,6	124,0	142,2		133,8
2012 рік	142	44 339	69 826	33 106	312	492	1,57	47	0,75
Відх. абсол.	0	9160	11933	-1744	64	84	-0,08	-13	-0,24
Відх. відн. %	0,0	26,0	20,6	-5,0	125,8	120,6	95,2		75,8
2013 рік	143	49 719	69 726	35 622	348	488	1,4	51	0,72
Відх. абсол.	1	5380	-100	2516	36	-4	-0,17	4	-0,03
Відх. відн. %	0,7	12,1	-0,1	7,6	111,5	99,2	89,2		96,0
2014 рік	128	51 649	70 551	33 042	404	551	1,37	47	0,64
Відх. абсол.	-15	1930	824	-2579	56	63	-0,03	-4	-0,08
Відх. відн. %	-10,5	3,9	1,2	-7,2	116,1	112,9	97,9		88,9
2015 рік	98	43 058	59 307	30 838	439	605	1,38	52	0,72
Відх. абсол.	-30	-8 591	-11 244	-2 205	35	54	0,01	5	0,08
Відх. відн. %	-23,4	-16,6	-15,9	-6,7	108,7	109,8	100,7		112,5
2016 рік	87	41 746	57 633	32 389	480	662	1,38	56	0,78
Відх. абсол.	-11	-1 313	-1 674	1 551	41	57	0	4	0,06
Відх. відн. %	-11,2	-3,0	-2,8	5,0	109,3	109,4	100,0		108,3
2017 рік	77	41721	59867	34 858	542	777	1,43	58	0,84
Відх. абсол.	-10	-25	2234	2469	62	115	0,05	2	0,06
Відх. відн. %	-11,5	-0,06	3,9	7,6	112,9	117,4	103,6		107,7
2018 рік	73	42304	59389	36 949	580	814	1,4	62	0,87
Відх. абсол.	-4	583	-478	2091	38	37	-0,03	4	0,03
Відх. відн. %	-5,2	1,4	-0,8	6,0	107,0	104,8	97,9		103,6
01.04.2019 рік	73	42644	61 803	36 788	584	847	1,45	60	0,86
Відх. абсол.	0	340	2414	-161	4	33	0,05	-2	-0,01
Відх. відн. %	0	0,8	4,1	-0,4	100,7	104,1	103,6		98,9

Джерело. Складено автором за даними [3]

Практично починаючи із 2015 року, у зв'язку із захопленням Російською федерацією Криму та Донбасу, а також із початком реформування банківської системи України, ситуація на ринку електронних платіжних засобів почала змінюватись. Кількість банків - учасників платіжних систем зменшилась, і склала на початок квітні 2019 року 73 одиниці. В силу об'єктивних причин, в першу чергу завдяки втраті територій, та скороченню кількості банків, зменшилась кількість держателів електронних платіжних засобів до 41721 тис. осіб на початок 2018 року, що склало 80,8% рівня 2014 року.

Приблизно така ж динаміка спостерігалась і по електронних платіжних засобах в обігу – до 2014 року їх кількість зростала, і на кінець року склала 70551 тис. штук, що складало 152,1% рівня 2010 року. В наступні роки, до 2018 року включно, спостерігалось зменшення їх кількості, зокрема на кінець 2015 року кількість електронних платіжних засобів в обігу складала 59307 тис. штук, що на 11242 тис. штук, чи на 15,9% менше ніж у 2014 році. За 2016 рік кількість електронних платіжних засобів в обігу скоротилася ще на 1647 тис. штук, чи на 2,8% порівняно із 2015 роком. В цілому на кінець 2018 року в обігу було 59389 тис. штук електронних платіжних засобів, що складало 84,2% рівня 2014 року.

Важливим є показник кількості активних електронних платіжних засобів, тобто таких, якими за рік була проведена хоча б одна операція. По цьому показнику за досліджуваний період відбувались не такі значні коливання. Найбільш суттєве зростання кількості активних карток відбулося у 2011 році порівняно із 2010 роком, коли зростання склало 5445 тис. карток, або 18,5%. За 2012 рік порівняно із 2011 роком кількість активних карток знизилася на 1744 тис. штук або на 5,0%, за 2013 рік знову зросла на 2516 тис. штук, або на 7,6%, за 2014 та 2015 роки знову відбулося зниження кількості активних карток відповідно на 2579 тис. штук або на 7,2%, та 2205 тис. штук або на 6,7%. За 2016 – 2018 роки знову відбулося зростання кількості активних електронних платіжних засобів відповідно на 1551 тис. штук у 2016 році, 2469 тис. штук у 2017 році та 2091 тис. штук у 2018 році.

На початок квітня 2019 року стабілізувалась кількість банків – членів карткових платіжних систем, відповідно відбулося незначне зростання держателів електронних платіжних засобів, на 0,8% порівняно із 2018 роком, та електронних платіжних засобів в обігу на 4,1% порівняно із 2018 роком. Кількість активних електронних платіжних засобів незначно скоротилася, на 0,4% порівняно із 2018 роком.

Звертає на себе увагу низька питома вага активних електронних платіжних засобів в кількості електронних платіжних засобів в обігу. За досліджуваний період цей показник коливався від 63,0% у 2010 році, до 47,0% у 2014 році, що свідчить про низьку активність держателів у використанні електронних платіжних засобів в Україні.

Однак незважаючи на значні різноспрямовані коливання кількісних показників ринку електронних платіжних засобів в Україні, їх відносні показники демонструють більш стабільну, позитивну динаміку. Зокрема незважаючи на від'ємну динаміку кількості банків – учасників карткових платіжних систем, та різноспрямовану динаміку кількості держателів електронних платіжних засобів, кількість електронних платіжних засобів в обігу в розрахунку на один банк – учасник карткових платіжних систем, за досліджуваний період, мав стійку динаміку до зростання (рис. 1). Причому, якщо у 2010 році у кожного банку-учасника налічувалось 283 держателя електронних платіжних засобів, то на квітень 2019 року – 584, тобто зростання складало 2,06 рази.

Досить нерівномірною була динаміка кількості електронних платіжних засобів в обігу у розрахунку на одного держателя, причому коливання складало від максимальної кількості у 2011 році, 1,65 штук на одного держателя, до мінімальної у 2014 році – 1,37 штук, тобто різниця складала 20,4%. Приблизно аналогічним було коливання кількості активних платіжних засобів на одного держателя. За досліджуваний період коливання складало від 0,99 штук у 2011 році, до 0,64 у 2014 році.

На розвиток ринку електронних платіжних систем та їх інструментів в Україні впливала низка як позитивних факторів, які сприяли їх кількісному та якісному розвитку, так і негативних, які навпаки стримували його розвиток. Зокрема операції з банківськими платіжними картками, є надзвичайно вигідними для банків, оскільки, з одного боку, розширюють спектр послуг банку, що робить його більш привабливим для клієнтів, а з іншого – є потужним джерелом формування ресурсів як в іноземній, так і в національній валютах, та забезпечує інтенсифікацію діяльності банку, яка в кінцевому порядку приводить до скорочення витрат банку, в першу чергу на заробітну плату співробітників, та оренду.

Використання електронних платіжних засобів надає цілу низку переваг і їх власникам, зокрема: підвищення надійності зберігання власних коштів навіть у разі втрати платіжної картки (досить тільки повідомити банк про втрату картки); зручність під час розрахунку за певні товари чи послуги як у нашій країні, так і за кордоном, оскільки автоматична конвертація здійснюється за більш вигідним курсом, ніж в обмінних пунктах, і можна проконтролювати свої витрати. Також у власників електронних платіжних засобів з'являється можливість оплачувати рахунки, не виходячи з оселі [2, с. 36].

Важливим фактором, який стримує розвиток електронних платежів в Україні, є високий рівень використання в економіці країни готівки під час здійснення платежів. Це викликано високою часткою тіньової економіки і поки що низьким рівнем довіри споживачів до системи загалом і до електронних

платежів і платіжних інструментів зокрема. Значною проблемою залишається низька обізнаність користувачів про можливість використання електронних платежів та недостатній розвиток їх інфраструктури.

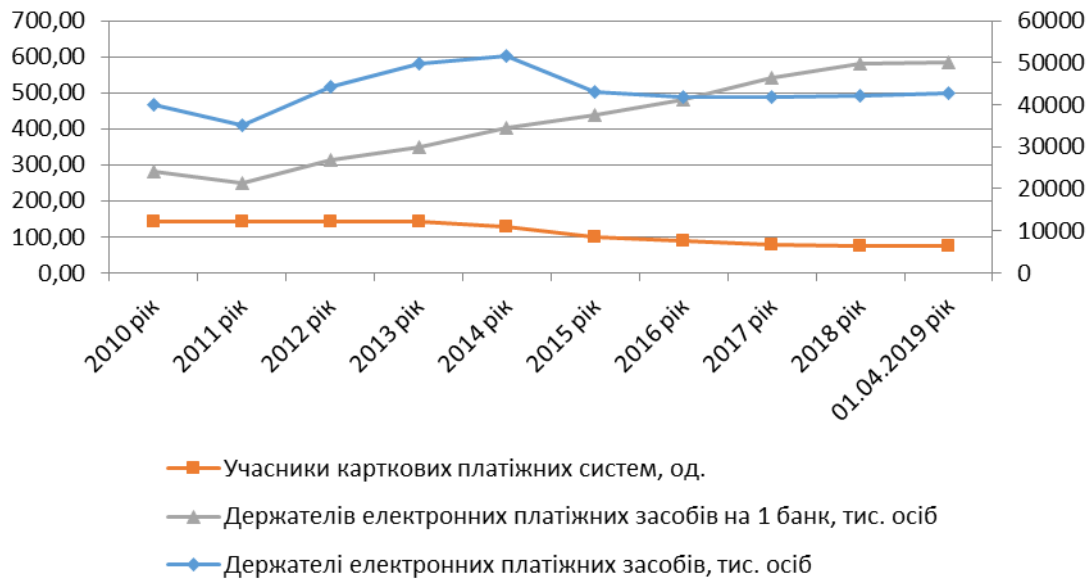

Рис. 1. Динаміка показників кількості банків-учасників карткових платіжних систем, держателів електронних платіжних засобів та кількості держателів електронних платіжних засобів в розрахунку на один банк-учасник по банківській системі України за період із 2010 року по квітень 2019 року [3]

Аналогічна динаміка спостерігалась і по кількості електронних платіжних засобів в розрахунку на один банк (рис. 2). Зокрема, якщо у 2010 році в середньому на кожен банк припадало 329 електронних платіжних засобів, то на початок квітня 2019 року – 847, тобто зростання складало 2,57 рази.

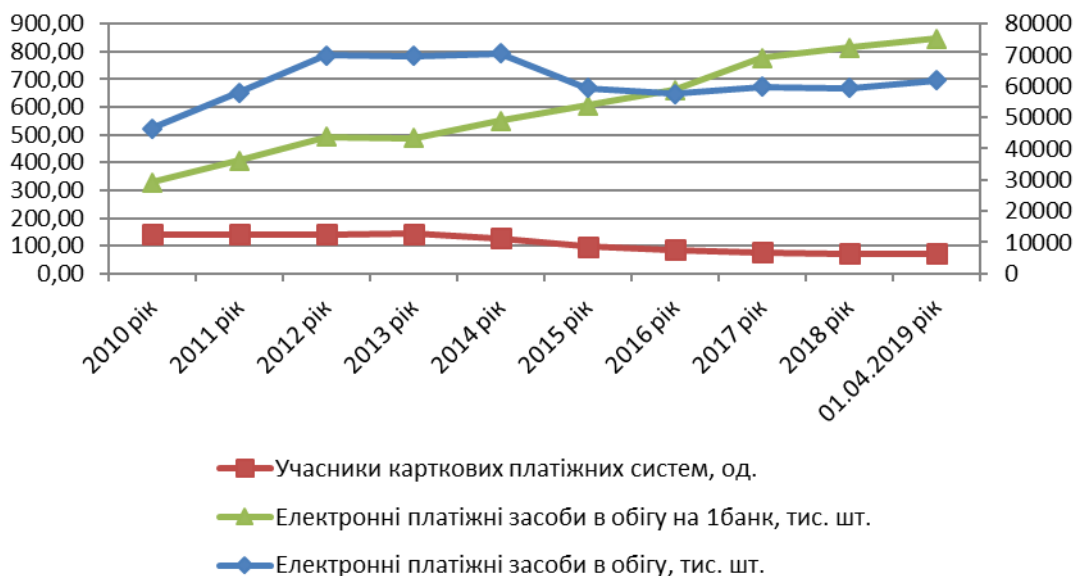

Рис. 2. Динаміка показників кількості банків-учасників карткових платіжних систем, електронних платіжних засобів обігу та кількості електронних платіжних засобів в обігу у розрахунку на один банк-учасник по банківській системі України за період із 2010 року по квітень 2019 року [3]

Висновки

Проведене дослідження ринку електронних платіжних засобів в Україні показує, що кількісні його показники мали різноспрямовану динаміку, і формувалися під впливом як об'єктивних так і суб'єктивних факторів, які в свою чергу мали як позитивний, так і негативний вплив.

Динаміка кількісних показників ринку електронних платіжних засобів показує, що негативний вплив справили в першу чергу військові дії Росії, які привели до втрати Україною Криму та частини Донецької та Луганської областей, що в кінцевому порядку привело до втрати частини території України, та частини її населення. Це привело до скорочення, особливо у 2015 році, значної кількості держателів електронних платіжних засобів та кількості самих електронних платіжних засобів в обігу. Інший важливий негативний чинник – реформування банківської системи України, яка супроводжувалась значним скороченням кількості банків – учасників карткових платіжних систем, яке особливо проявилось у 2015-2017 роках.

Значним позитивним чинником розвитку ринку платіжних карток стали розвиток інфраструктури обслуговування електронних платіжних засобів, покращення надійності та якості обслуговування електронних платіжних засобів, і як наслідок зростання їх популярності. Про це свідчать відносні показники розвитку ринку електронних платіжних засобів в Україні.

Список використаної літератури

1. Євдокімова М.О. Ринок платіжних карток в Україні, його розвиток. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Випуск 15, частина 1. 2017 С. 106-110
2. Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. Закон України від 10.11.1994 № 237/94-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.01.2021).
3. Ринок платіжних карток в Україні. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219 (дата звернення: 15.01.2021).
4. Дубілет О. Перспективи розвитку карткових продуктів. Вісник Національного банку України. 2010. №10. С. 11-13.
5. Коць О. О., Гоменюк В. В. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні. Економіка і суспільство. 2018. № 15. С. 671 – 678.
6. Монастирський Г. Л., Чайковський Я. І., Чайковська І. Я., Чайковський Є. Я. Напрями використання платіжних карток як інновації оплати послуг транспортних організацій. Економічний аналіз. Тернопіль: 2018. Том 28. №4. С. 143-154.
7. Кравчук В., Прем'єрова О. Ринок карткових платежів України: Міжнародний досвід та національне регулювання. Київ, АДЕФ-Україна, 2012. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2012/cards/IER_ukr.pdf. (дата звернення: 15.01.2021).
8. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні. Закон України від 05.04.2001 № 2346-III. URL: Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2346-14> (дата звернення: 15.01.2021).
9. Чкан І. О. Безготівкові розрахунки – сучасний спосіб оплати. Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць / ред. кол.: І.Д. Пасічник, О.І. Дем'янчук. – Острог: видавництво національного університету «Острозька академія», 2014. Випуск 27. С. 121-124.
10. Міщенко В., Ніконова М. Розвиток безготівкових роздрібних платежів і технологій самообслуговування клієнтів банків в Україні. Вісник НБУ. №1(203) 2013. С. 20-26.

References

1. Yevdokimova M.O. Ry`nok platizhny`x kartok v Ukrayini, jogo rozvy`tok. Naukovy`j visny`k Uzhgorods`kogo nacional`nogo univerty`tu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosy`ny` ta svitove gospodarstvo. Vy`pusk 15, chasty`na 1. 2017 pp. 106-110
2. Pro raty`fikaciyu Ugody` pro partnerstvo i spivrobitny`ctvo mizh Ukrayinoyu i Yevropejs`ky`my` Spivtovary`stvamy` ta yix derzhavamy`-chlenamy`. Zakon Ukrayiny` vid 10.11.1994 # 237/94-VR URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237/94-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennya: 15.01.2021).
3. Ry`nok platizhny`x kartok v Ukrayini. Oficijny`j saj`t Nacional`nogo banku Ukrayiny`. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219 (data zvernennya: 15.01.2021).
4. Dubilet O. Perspekty`vy` rozvy`tku kartkovy`x produktiv. Visny`k Nacional`nogo banku Ukrayiny`. 2010. #10 – S. 11-13.
5. Kocz` O. O., Gomenyuk V. V. Suchasny`j stan i perspekty`vy` rozvy`tku ry`nku platizhny`x kartok v Ukrayini. Ekonomika i suspil`stvo. 2018. # 15. pp. 671 – 678.

6. Monastyrs'kyj G. L., Chajkovs'kyj Ya. I., Chajkovs'ka I. Ya., Chajkovs'kyj Ye. Ya. Napryamy vykorystannya platizhnyx kartok yak innovaciyi oplaty poslug transportnyx organizacij. Ekonomichnyj analiz. Ternopil', 2018. Tom 28. #4. pp. 143-154.

7. Kravchuk V., Prem'yerova O. Ry`nok kartkovy`x platezhiv Ukrainy`: Mizhnarodny`j dosvid ta nacional`ne reguluvannya. Ky`yiv, ADEF-Ukrayina, 2012. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2012/cards/IER_ukr.pdf. (data zvernennya: 15.01.2021).

8. Pro platizhni sy`stemy` ta perekaz koshtiv v Ukraini. Zakon Ukrainy` vid 05.04.2001 # 2346-III. URL: Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2346-14> (data zvernennya: 15.01.2021).

9. Chkan I. O. Bezgotivkovi rozraxunky` – suchasny`j sposib oplaty`. Naukovi zapy`sky` nacional`nogo universy`tetu «Ostroz`ka akademiya». Seriya «Ekonomika»: zbirny`k naukovy`x prac` / red. kol.: I.D. Pasichny`k, O.I. Dem'yanchuk. – Ostrog: vy`davny`cztvo nacional`nogo universy`tetu «Ostroz`ka akademiya», 2014. Vy`pusk 27. pp. 121-124.

10. Mishhenko V., Nikonova M. Rozvy`tok bezgotivkovy`x rozdribny`x platezhiv i tehnologij samoobslugovuvannya kliyentiv bankiv v Ukraini. Visny`k NBU. #1(203) 2013. pp. 20-26.